

Domnului Mihai POALELUNGI,
Președintele Curții Supreme de Justiție

Domnului Victor MICU,
Președinte al Consiliului Superior al Magistraturii

1 noiembrie 2016

Expedită prin email (info@csj.md și aparatul@csm.md)

Subiect: Opinie juridică cu privire la Regulamentul Consiliului Superior al Magistraturii privind accesul în sediile instanțelor judecătorești

Persoane de contact: Ion GUZUN, consilier juridic, ion.guzun@crjm.org, Vladislav GRIBINCEA, președinte, vladislav.gribincea@crjm.org

În Monitorul Oficial nr. 361-367 din 21 octombrie 2016 a fost publicat Regulamentul Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) privind accesul în sediile instanțelor judecătorești (*în continuare Regulament*), aprobat prin Hotărârea CSM nr. 633/26 din 29 septembrie 2016. Documentul stabilește modul de acces în instanțele judecătorești și asigurarea ordinii publice și securității justițiabililor, judecătorilor, funcționarilor publici și angajaților instanțelor judecătorești. Documentul nu a fost plasat pentru consultări publice.

Unele prevederi ale Regulamentului limitează nejustificat accesul altor persoane decât a participanților la proces (*în continuare persoane terțe*) și a reprezentanților mass-media în sediile instanțelor judecătorești. Mai jos ne vom referi la prevederile problematice din Regulament.

1. Pct. 20 al Regulamentului prevede următoarele: „Accesul justițiabililor este permis, însă este condiționat de prezentarea actelor de identitate”. Considerăm că punctul respectiv conține două neclarități care urmează a fi soluționate.

Termenul „justițiabil” nu este suficient de clar. În pct. următor se utilizează sintagma „altor persoane care doresc să asiste la ședințele judiciare publice”. S-ar părea că termenul „justițiabil” se referă doar la participanții la proces. În orice caz, pentru o claritate, fie termenul „justițiabil” urmează a fi definit, fie altă sintagmă urmează a fi utilizată aici.

Solicitarea actelor de identitate, fără a preciza care acte de identitate, nu este suficient de clară. În același timp, regulamentul nu ar trebui să fie prea strict ca să solicite acte de identitate care ar impune restricții adiționale justițiabililor care vor să asiste la ședințele de judecată. De asemenea, verificarea constantă a tuturor vizitatorilor instanței judecătorești este nerezonabilă și poate bloca activitatea instanței. Recomandăm de a reformula prevederea după cum urmează: „Accesul justițiabililor în instanța de judecată este liber, însă poate fi condiționat de prezentarea unui act care permite identificarea vizuală a persoanei. Acesta poate fi orice act de identitate oficial (buletin de identitate, pașaport, permis de conducere etc.) care conține numele, prenumele și poza persoanei.”.

2. Pct. 21 al Regulamentului stabilește următoarele: „Accesul altor persoane care doresc să asiste la ședințele judiciare publice este permis de președintele ședinței și doar în sălile de ședință,

ținându-se cont de spațiul disponibil, persoanele interesate urmând să ceară permisiunea printr-o cerere scrisă cu cel puțin cu 30 de minute înainte de deschiderea ședinței de judecată”.

Pct. 21 conține mai multe neclarități:

- a) Sintagma „altor persoane care doresc să asiste la ședințele publice” – nu este suficient de clară și anume dacă se referă la persoane terțe dosarului sau la ce exact. Sintagma ar trebui clarificată. Sintagma „și doar în sălile de ședință,” nu este clară. În cazul în care ședința de judecată are loc în biroul de serviciu al judecătorilor, atunci această prevedere exclude posibilitatea publicului de a asista la acea ședință. Pe de altă parte, persoanele ar dori accesul nu doar în sălile de ședință, ci și la cancelarie, arhivă, sau biroul președintelui instanței judecătorești. O atare prevedere limitează nejustificat accesul la ședințele de judecată. Sistemul judiciar ar trebui să facă efortul ca să fie organizate ședințele de judecată doar în sălile de judecată. Menținerea unor asemenea prevederi doar va împiedica instituirea unei asemenea practici. Respectiv, recomandăm excluderea sintagmei „și doar în sălile de ședință,” din pct. 21 al Regulamentului;
- b) Sintagma „ținându-se cont de spațiul disponibil,” Foarte puține instanțe judecătorești din Republica Moldova au săli, unde pot avea loc ședințe cu participarea mai multor persoane, chiar și a părților cauzei examinate. Respectiv, un eventual refuz în marea majoritate a solicitărilor pentru accesul persoanelor în sălile de ședințe este previzibil. Lipsa spațiului disponibil pentru ca persoanele interesate sau mass-media să aibă acces la ședințe, ar putea fi o justificare care ar împiedica relatarea despre desfășurarea cauzei sau a altor informații de interes public. Mai mult, nu este clar cum va fi stabilită lipsa sau suficiența spațiului și dacă accesul va fi refuzat tuturor sau doar persoanelor care nu mai încap în sala de ședință;
- c) Solicitarea permisiunii în scris pentru a asista la ședința de judecată și stabilirea unui termen de cel puțin 30 de minute pentru depunerea solicitării sunt nejustificate și arbitrare. Publicitatea ședințelor de judecată este un element fundamental al principiului echității procedurilor judiciare. Orice persoană poate participa la ședințe, fără ca aceasta să fie condiționată de solicitări care doar creează bariere artificiale. Respectiv, recomandăm excluderea următoarei sintagme din pct. 21 al Regulamentului: „persoanele interesate urmând să ceară permisiunea printr-o cerere scrisă cu cel puțin 30 de minute înainte de deschiderea ședinței de judecată”.

3. Pct. 22 al Regulamentului prevede următoarele: „Accesul va fi condiționat de prezentarea buletinului de identitate însoțit și de o copie care va fi anexată la dosar (pentru a nu se admite participarea ulterioară a persoanelor în calitate de martori).” Pct. 22 conține mai multe neclarități:

- a) Nu este clar locul acestei prevederi și la ce exact se referă. Pct. 21 vorbește de justițiabili, pct. 22 de alte persoane, iar pct. 22 nu menționează despre cine este vorba și dacă este vorba de accesul în sediul instanței sau în sălile de judecată. Aceste aspecte trebuie clarificate;
- b) Pct. 22 solicită prezentarea buletinului de identitate. În pct. 20 se menționează acte de identitate. Este importantă de a fi făcută o distincție clară între accesul persoanelor, inclusiv a participanților la proces, în instanță și accesul participanților la proces în sala de ședință. Accesul persoanelor, inclusiv a participanților la proces, în instanță, care ar trebui să fie mai larg și permis în baza oricărui act care permite identificarea rapidă vizuală a persoanei (a se vedea pct. 2.2. din opinie mai sus). Accesul în instanță este deja indicat mai sus, la pct. 21, de aceea pct. 22 nu trebuie să repete prevederile acestea. Odată ce măsurile de securitate au fost satisfăcute la intrarea în instanță, orice verificări suplimentare sunt de prisos.
- c) Pct. 22 instituie o obligație suplimentară pentru persoane de a prezenta și o copie a buletinului, care este anexată la dosar. Această prevedere este contrară legislației procesuale, deoarece la materialele dosarului pot fi anexate doar actele prezentate de părți și acceptate de instanță. Până acum, în cazul participării terților în ședințele publice, judecătorul solicită legitimarea persoanelor, fapt care este menționat în procesul verbal al ședinței. Astfel, obligația de a prezenta și o copie a buletinului este un impediment de a participa la ședință, deși există un act valabil de identificare. Scopul indicat în regulament și anume „pentru a nu se admite participarea ulterioară a persoanelor în calitate de martori”

poate fi atins prin verificarea numelor persoanelor, solicitarea copiei actului fiind o măsură disproporțională scopului declarat.

Recomandăm excluderea pct. 22 din Regulament.

4. Pct. 23 al Regulamentului prevede următoarele: „Presa acreditată de Consiliul Coordonator al Audiovizualului are acces în sediul instanțelor, accesul urmînd să fie aprobat de președintele instanței judecătorești la cererea scrisă depusă cu cel puțin 24 de ore înainte a vizitei, urmînd să fie indicat scopul vizitei cu anexarea actului de acreditare.” Pct. 23 conține mai multe aspecte problematice:
- a) Pct. 23 conține sintagma „Presa acreditată de Consiliul Coordonator al Audiovizualului”. Aceasta nu este o prevedere legală, deoarece legislația în vigoare nu prevede vreo procedură de acreditare a presei de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului. Mai mult, Consiliul Coordonator al Audiovizualului poate interacționa doar cu presa audiovizuală. Deciziile ei nu pot afecta presa scrisă sau cea electronică.
 - b) Pct. 24 obligă reprezentanții mass-media să depună o cerere scrisă cu cel puțin 24 de ore înainte a vizitei, urmînd să fie indicat scopul vizitei. Această prevedere de fapt limitează accesul reprezentanților mass-media care într-un termen mai restrîns află despre data și ora ședinței. Scopul solicitării depunerii unei cereri cu 24 de ore înainte de ședință este neclar. O atare prevedere de fapt contravine principiului publicității ședințelor de judecată.

Recomandăm excluderea pct. 23 din Regulament.

5. Pct. 24 din Regulament prevede „Accesul mass-media în ședințele de judecată publice este permis de președintele ședinței și doar în sălile de ședință, ținîndu-se cont de spațiul disponibil, reprezentanții instituției mass-media urmînd să ceară permisiunea printr-o cerere scrisă cu cel puțin 24 de ore înainte de deschiderea ședinței de judecată, fiind imperativă respectarea punctului 22 din prezentul Regulament”. Din considerentele expuse mai sus, solicităm excluderea acestuia din Regulament.

6. Pct. 25 al Regulamentului prevede următoarele „Accesul publicului menționat la punctelor 21, 23 și 24, în sala de ședință și în sediul instanței judecătorești, poate fi interzis de președintele instanței judecătorești și, respectiv, de președintele ședinței doar în cazurile și în condițiile prevăzute de lege, nefiind necesară o declarație scrisă în acest sens.” Pct. 25 este o normă imprezibilă, deoarece acordă o discreție largă președintelui ședinței sau a instanței de a nu permite accesul în instanța judecătorească sau în sălile de judecată fără a-i fi solicitată motivarea refuzului. Respectiv, recomandăm modificarea pct. 25 după cum urmează: „Accesul publicului în sala de ședință și în sediul instanței judecătorești poate fi interzis în scris de președintele instanței judecătorești și, respectiv, de președintele ședinței doar în cazurile și în condițiile prevăzute de lege.”

7. Pct. 28 al Regulamentului prevede „În cazul vizitelor efectuate de delegații sau de grupuri de lucru, accesul este permis în baza listelor de persoane, coordonate în prealabil cu administrația instanței judecătorești, și cu însoțirea funcționarului responsabil.” Termenii „delegații” și „grupuri de lucru” sunt prea vagi. Considerăm că regulamentul ar trebui clar să prevadă ce se are în vedere, spre exemplu „grup de persoane se consideră orice grup care include minim 10 persoane”. De asemenea, nu este clară sintagma „coordonate în prealabil cu administrația instanței”. Regulamentul ar trebui să prevadă cel puțin timpul necesar coordonării prealabile. Respectiv, recomandăm revizuirea pct. 28.

8. Pct. 29 al Regulamentului prevede „Se interzice aflarea persoanelor în incinta instanței judecătorești în afara orelor de program, precum și în timpul pauzei de masă cu excepția personalului și a persoanelor care au tangență directă cu activitatea privind înfăptuirea justiției.” Prevederea respectivă ar trebui completată pentru a prevedea situațiile de excepție când ședințele de judecată se desfășoară după program și/sau în timpul pauzei de masă (probabil sintagma „pauza de prînz” e mai oportună).

9. Pct. 36 lit. i) prevede următoarele „să fie vigilent, să păstreze secretul de stat, datele cu accesibilitate limitată, inclusiv și cele cu caracter personal, și alte informații oficiale cu accesibilitate limitată, utilizate în activitatea de serviciu”. Considerăm că respectivele prevederi sunt improprii personalului de pază, deoarece în activitatea acestora nu presupune vreun acces la secretul de stat, datele cu caracter personal sau cu accesibilitate limitată. Respectiv, solicităm excluderea pct. 36 lit. i) din Regulament.

10.Pct. 37 al Regulamentului prevede „În cazul în care vizitatorii instanței judecătorești încalcă normele prevăzute de prezentul regulament sau ordinea publică, judecătorul sau angajații instanței judecătorești anunță imediat personalul de pază, astfel încât persoanei îi poate fi interzis accesul în instanță sau în sala de judecată, ori poate fi îndepărtată din instanță sau sala de judecată, cu anunțarea organelor competente.” De asemenea, nu este clar termenul de valabilitate a interdicției de acces în instanță. Considerăm că pct. 37 este o normă imprevizibilă, deoarece nu specifică gravitatea normelor care au fost încălcate, procedura de aplicare a interdicției și durata ei, precum și procedura de contestare a interdicției.

Cu respect,

Vladislav GRIBINCEA

Președinte

